

TALOUSNEUVOSTO

2.6.2013

Kokousmuistio 5/2013

Aika 30.5.2013 klo 8.00–9.45

Paikka Valtioneuvoston juhlahuoneisto

Läsnä Katainen Jyrki, puheenjohtaja
Haglund Carl
Järventaus Jussi
Lyly Lauri
Marttila Juha
Mäenpää Mikko
Mäki-Lohiluoma Kari-Pekka
Penttilä Risto E.J.
Vapaavuori Jan
Virkkunen Henna
Heinonen Olli-Pekka (at)
Hetemäki Martti (at)
Lahti Taneli (at)
Linna Sirkku (at)
Rehn Olli (at)
Turunen Joonas (at)
Åkerholm Johnny (at)
Sinko Pekka (s)

1 Kokouksen avaus

Pääministeri avasi kokouksen klo 8.00 ja totesi asialistalla olevan Euroopan ja Suomen talousnäkymät, joista alustaa Euroopan komission varapuheenjohtaja Olli Rehn.

2 Euroopan ja Suomen talousnäkymät

Olli Rehn tarkasteli puheenvuorossaan Euroopan yleistä talouskehitystä ja Suomen talouden erityiskysymyksiä käynnissä oleva ns. eurooppalaisen ohjausjakson näkökulmasta. Meneillään oleva kolmas ja samalla ensimmäinen täysimittainen ohjausjakso on merkittävä etappi EU:n talouspolitiikan yhteensovittamisessa. Nyt annetut maakohtaiset suositukset, jotka korostavat kasvua tukevien rakenteellisten toimien tärkeyttä osuvat ajallisesti suotuisaan tilanteeseen: Markkinat ovat rauhoittuneet, eikä akuuttia kriisiä ole päällä.

Finanssipolitiikan uskottavuuden nousu sekä EKP:n päättäväiset toimet euron säilymiseen kohdistuneiden epäilyjen hälventämiseksi ovat mahdollistaneet asetelman, jossa useiden maiden julkisen talouden sopeuttamistoimille voidaan ja on perusteltua myöntää lisää aikaa. Talouspolitiikan EU-tason koordinoitumalla kehittyminen on osaltaan vahvistanut jäsenmaiden finanssipolitiikan uskottavuutta. Julkisen talouden tasapaino on kehittynyt keskimäärin myönteiseen suuntaan ja useita maita on voitu vapauttaa liiallisen alijäämän menettelystä.

Euroopan taloustilanne ei kuitenkaan ole ongelmaton. Hidas talouskasvu ja toteutetut elvytystoimet ovat nostaneet julkisen velkataakan korkeaksi suhteessa kokonaistuotantoon. Velkasuhde stabiloitunee lähivuosina noin 90–95 prosentin tasolle. Heikon työllisyystilanteen odotetaan kääntyvän parempaan suuntaan vasta ensi vuonna. Yksi huolestuttavimpia ilmiöitä on PK-sektorin yritysten vaikea rahoitustilanne etenkin eteläisen Euroopan maissa. Ilman luotonannon kasvua talous ei lähde kasvuun. Tämän vuoksi tarvitaan päättäväisiä toimia pankkien luotonantokyvyn vahvistamiseksi jo ennen pankkiunionin toteutumista.

Komission suositukset Suomelle ovat samansuuntaisia kuin edellisinä vuosina. Erityistä huomiota kiinnitetään tällä kertaa kansainvälisen kilpailukyvyn ja vaihtotaseen kehitykseen. Suomen hintakilpailukyky heikentyi erityisesti vuosina 2008–2010 nopeasti nousseiden palkkakustannusten seurauksena ja vaihtotase kääntyi vuonna 2011 alijäämäiseksi. Myös toimia eläkeiän nostamiseksi on syytä jatkaa. Lakisääteisen eläkeiän nostamisen on tässä suhteessa havaittu tehokkaaksi keinoksi.

3 Keskustelu

Alustuksen pohjalta käydyssä keskustelussa todettiin tärkeäksi huolehtia siitä etteivät PK-sektorin rahoitusongelmat muodostu kasvun pullonkaulaksi Suomessa eikä muuallakaan Euroopassa. Kysyttiin muun muassa olisiko pankkien vakavaraisuusvaatimuksia mahdollista lieventää siten, että niiden mahdollisuudet rahoittaa PK-yrityksiä paranisivat. Pohdittiin millaisia konkreettisia keinoja EU:lla on vauhdittaa talouskasvua ja kääntää huolestuttava työllisyyskehitys parempaan suuntaan. Kysyttiin myös, miten komissio aikoo valvoa, että nyt sopeutustoimiinsa lisääaikaa saaneet maata todella ryhtyvät toteuttamaan rakenteellisia uudistuksia?

Todettiin pankkiunionin toteuttamisen olevan tärkeää rahoitusmarkkinoiden toiminnan vakauttamiseksi. Keskeisiä elementtejä ovat pankkivalvonnan ja kriisinhallintamekanismien yhtenäistäminen sekä pelisääntöjen sopiminen pankkien pääomittamiselle. Rakenteellisten uudistusten valvominen ei ole ongelmattonta, johtuen muun muassa niiden pitkästä vaikutusajasta. Muutamit esimerkkitapaukset osoittavat, että komissio ja EKP voivat toimillaan edistää uudistusten toimeenpanoa jäsenmaissa.

Suomen osalta komission suositusten todettiin olevan pääpiirteissään perusteltuja. Suositusten noudattaminen on Suomen oman edun ja uskottavuuden kannalta tärkeää ja niiden avulla voidaan vahvistaa hyvinvointivaltion rahoitus pohjaa. Rakenteellisten uudistusten tekeminen ei kuitenkaan ole koskaan helppoa muun muassa siksi, että ne merkitsevät usein yksilötasolla saavutettujen etujen menetyksiä.

Lakisääteisen eläkeiän nosto on yksi, muttei välttämättä tärkein keino vaikuttaa toteutuneeseen eläkkeelle jäämisikään. Sekä palkkojen tuottavuuskytkös että eläkkeiden rahoitus ovat Suomessa työmarkkinaosapuolten neuvotteluagendalla, mutta osapuolten lähtökohdat ovat varsin kaukana toisistaan. Voitaisiko eläkeiän suhteen edetä pienin askelin siten, että eläkeiän alaraja alkaisi nousta eliniänodotteen kasvun myötä asteittain? Joissakin EU-maissa on päädytty tilanteeseen, jossa normaali eläke ei riitä elinkustannusten kattamiseen. Tällaista kehitystä ei haluta Suomeen.

Kotimaan hyödykemarkkinoiden kilpailun osalta kaivattiin täsmällisempää tietoa ongelmista sekä keinoista niiden ratkaisemiseksi. Todettiin komission suositusten viittaavan erityisesti päivittäistavarakaupan toimijoiden pieneen määrään ja korkeaan hintatasoon. Komission aiemmin julkaisemassa työpaperissa on ehdotettu muun muassa sanktioiden korottamista sekä kilpailua valvovien viranomaisten resurssien vahvistamista.

Vaikka Suomen talusstrategia nojaa jatkossakin korkeaan tuottavuuteen ja koulutus-tasoon, on huolehdittava siitä, että myös vähemmän koulutusta saaneet löytävät paik-kansa työelämässä ja voivat työllistyä. Pelko ajautumisesta matalan tuottavuuden maaksi on turhaa, kun puhutaan suhteellisen pienen ryhmän työllistämisen vaatimista erityistoimista.

4 Kokouksen päättäminen

Talousneuvoston kesäkuun kokous pidetään keskiviikkona 19.6.2013 klo 8.00 valtio-neuvoston juhlahuoneistossa. Aiheena on "Eläketyöryhmän välitulokset", josta alustaa ylijohdaja Jukka Pekkarinen valtiovarainministeriöstä. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.45.

Pekka Sinko
talousneuvoston pääsihteeri